

ritueel. De regie van Ivo van Hove twijfelde tussen psychologie en abstractie, tussen verhaal en choreografie. Heel mooi waren de momenten waarop de acteurs eerder spreekkoren waren dan personages met een psychologische invulling, of de sterfscènes waarin elke acteur op zijn manier een einde aan zijn leven dans- te. Meer nog dan anders stoorden me het hysterische geschreeuw van de vrouwen en de uit- vergrote obscene gebaren van de mannen, die we al zo goed kennen uit andere Zuidelijk To- neel-producties. Na het gevecht met een tekst die meer taal is dan handeling, meer klank dan psychologie, volgde de uitdaging van een operadebuut. Een opera legt zowel de regis- seur als de zangers-acteurs heel wat beperkingen op: de duur van de handeling ligt volledig vast, de zangtechniek beperkt de bewegingsvrijheid van de zangers. Bovendien is elke partituur te- vens een vorm van tekstinterpretatie, waarin de emotie in potentie aanwezig is. De stem van de zanger moet haar alleen maar tot leven wek- ken. De regie van Ivo van Hove toonde zeer veel respect voor dit potentieel aan betekenis en emotie dat reeds in de muziek vervat ligt.

In *India Song* trekt hij deze lijn door. Het is alsof hij de ervaring met zangers nodig heeft gehad om ten volle te kunnen geloven in de kracht van de tekst als taal. In zijn inleiding op het tekstboek schrijft hij: 'Muziek is niet te vangen in puur rationele categorieën. Is het daarom, dat de meest abstracte kunstvorm men- sen het meest ontroert?'

Ineenervlochten stemmen, met een toe- nemende zachtheid, zullen de legende van Anne-Marie Stretter zingen. Een heel langzame vertelling, een melopee van geheugenflarden, waarin, soms, een zin, intact, zal oplichten uit de vergetelheid.

(*India Song*, regieaanwijzing, p. 28)

Aan traditionele regieaanwijzingen moet je bij Marguerite Duras niet verwachten. Regie- aanwijzing en poëzie zijn één. Ivo van Hove heeft er dan ook goed aan gedaan om alle tekst te laten verklanken. Elk woord is een verftoets die een artistiek credo zichtbaar maakt: 'stem- men', 'zachtheid', 'zullen', 'legende', 'langzaam', 'melopee van geheugenflarden', 'soms', 'oplich- ten', 'vergetelheid'.

In haar inleiding op *India Song* schrijft Mar- guerite Duras: 'De personages opgeroepen in deze geschiedenis zijn aan een boek met als titel *De Vice-Consul* ontruk- t en in nieuwe nar- ratieve gebieden geworpen. Het is dus niet meer mogelijk om ze te laten terugkeren naar dat boek en om in *India Song* een cinemato- grafische of theatrale adaptatie te lezen van *De Vice-Consul*. (...) In werkelijkheid is *India Song*

Blessing - Luc Tuymans

een vervolg op *De vrouw van de Ganges*. Als *De vrouw van de Ganges* niet was geschreven, zou *India Song* dat ook niet zijn. Het feit dat *India Song* een niet verkend gebied van *De Vice-Con- sul* binnendringt en ontsluit, zou niet vol- doende reden geweest zijn om het te schrijven. De ontdekking van een middel van onthulling, van verkenning in *De vrouw van de Ganges* was dat wel: de stemmen die buiten het ver- haal staan. Die ontdekking laat toe het verhaal in de vergetelheid te laten vallen om het zo ter beschikking te laten van andere geheugens dan dat van de auteur. Geheugens die zich om het even welke andere liefdesgeschiedenis op de- zelfde manier zouden herinneren. Vervormen- de, creatieve geheugens.'

'Verkenning', 'onthulling', 'ter beschikking laten van andere geheugens': ook dit zijn kern- woorden in het oeuvre van Marguerite Duras. Sinds het madeleinekoekje van Proust weten we dat elke zintuiglijke ervaring een *mémoire involontaire* kan oproepen. Duras keert dit ge- geven om en tracht via het oproepen van een zintuiglijke ervaring de verloren gewaande her- innering terug op te roepen. Haar instrument is taal, een taal met weinig woorden en veel stiltes, soms brutaliserend nuchter, altijd poë- tisch. Een in de ervaring gewortelde, zintuig-

lijke taal die veel ruimte laat voor de verbeel- ding (of herkenning) van de lezer. Ook de dia- logen, waarin de personages zelden een bevred- igend antwoord krijgen op hun vragen, com- bineren herkenning en suggestiviteit. Van enige 'ontwikkeling' of 'handeling' zoals in een tra- ditionele roman is zelden sprake. Werkwoor- den staan bij voorkeur in de toekomstige of voorwaardelijke wijs, eventueel in de voltooid verleden tijd. Herinnering ontstaat uit verlan- gen, en omgekeerd.

Marguerite Duras:

Vous voyez?

Gérard Depardieu:

Oui, je vois.

(*Le Camion*)

Ook Marguerite Duras' (scenario's voor) film en toneel kenmerken zich door de passie om iets op te roepen en de weigering om het uit te beelden. De artistieke geschiedenis van *India Song* is in die zin tekenend. Duras schreef de tekst in 1972 in opdracht van Peter Hall, des- tijds directeur van het National Theatre in Londen. Hoewel *India Song* dus oorspronkelijk bedoeld was als toneelstuk, publiceerde Duras de tekst in 1973 met de vermelding 'tekst thea-